

Slutrapport

2010-02-26 Simo Rundgren, projektledare

Meänmaa - Kolari-Pajala

www.meänmaa.eu

Innehåll

1. Förord.....	3
2. Projektbakgrund	4
2.1. Gruvbolaget intresserar sig för Kolari-Pajala – regionen.....	4
2.2. Kommunernas engagemang i situationen.....	4
3. Uppstart av projektet	5
3.1. Rekrytering av personal	6
3.2. Uppstart av verksamheten	7
4. Projektets förvaltning.....	7
5. Genomförande av aktiviteter i projektet.....	8
6. Åtgärdsförslag till kommunerna.....	10
6.1. Ett målmedvetet agerande på alla nivåer för gruvetableringens genomförande	10
6.2. En serviceminded och aktiv kommunstrategi	10
6.3. Ett informationspaket om Pajala-Kolari gruvprojekt tas fram,.....	11
7. Iakttagelser.....	13

Meänmaa - Kolari-Pajala

www.meänmaa.eu

1. Förord

Arbetsuppgiften för Meänmaa-projektets fas I var att genomföra grundanalyser över situationen samt att ta fram åtgärdsförslag för den andra fasen i Meänmaa-projektet.

För det första ger denna slutrapport en bild av verksamhetsmiljön och de utmaningar den lyft fram. Av rapporten framgår frågor, som vi lyckats med och också sådant vi kan förbättra. Framför allt framgår, att samarbetsbyggande är en långsiktig process. Såväl framgångarna som problemen främjar processen, om där finns en vilja att gå vidare med den. De utredningar projektet genomfört är en väsentlig del av grundanalysens genomförande.

För det andra innehåller rapporten en katalog över åtgärdsförslag som kommunerna tillsammans eller var för sig kan genomföra på det sätt de finner bäst. Enligt min mening, hade det bästa sättet för fortsatt samarbete varit ett gemensamt projekt, men då vi inte kom dithän, går Meänmaa-projektet vidare på sitt eget sätt framledes, i form av projekt som vardera kommunen självständigt genomför.

För den händelse, att läsaren inte orkar läsa igenom hela rapporten, riktar jag redan i detta skede ett tack till projektets samtliga finansiärer.

Jag tackar även projektarbetarna, styrgruppen, Meänmaas styrelse och alla andra samarbetsaktörer, utan att förglömma tolkarna och översättarna, för en intressant och lärorik samarbetsperiod, som öppnar nya vägar för framtiden.

Jag riktar också ett tack till de drygt tusen personer och medierepresentanter, som på många sätt gjort en insats under projektets gång genom att delta i de tillställningar vi arrangerat. Ett särskilt tack riktas till Norrbottens läns landshövding Per-Ola Eriksson och Lapplands landskapsdirektör Esko Lotvonen. Stödet från dem har varit viktigt och kommer att behövas även i framtiden, för att Meänmaa ska lyckas!

Det vi fått se, är hur det hela började!

Meänmaa - Kolari-Pajala

www.meänmaa.eu

2. Projektbakgrund

2.1. Gruvbolaget intresserar sig för Kolari-Pajala – regionen

Det kanadensiska gruvbolaget Northland Resources Inc (senare SA) visade sitt intresse för järnmalmsfyndigheterna i regionen från och med början av år 2005. I Kolari har malmfyndigheter tagits tillvara i Juvakaisenmaa redan från 1770 –talet genom Kengis bruk / Steinholtz. Senare verkade Rautaruukki Oy inom gruvverksamheten i Kolari från 1970-talet till slutet av 1980-talet. Outokumpu Oy:s anrikningsverksamhet fortsatte sedan till 1990-talet. Då togs fyndigheterna i Rautuvaara, Hannukainen/Laurinoja till vara och i den sistnämnda finns, förutom järn, också guld och koppar.

Järnfyndigheterna i Kaunisvaara i Pajala har varit kända länge. Bland annat har LKAB utrett möjligheterna att ta tillvara dem. Det är dock sannolikt att bl.a byggnationen av järnväg ansågs vara en så hög kostnad, att planerna för en gruvetablering inte framskridit under de gångna decennierna.

Den kanadensiska aktören som kommit till regionen såg den dock som en helhet, utan att se på de hinder nationsgränsen innebär. Då kunde de konstatera att på finsk sida fanns järnväg utbyggd till knappt två mil från fyndigheterna i Kaunisvaara. Det krävs endast en grundlig upprustning av den finska järnvägen mellan Kolari-Äkäsjokisuu (ca. 16 km), en bro över Muonioälv samt en ny järnväg med finsk spårvidd till Kaunisvaara.

Detta nya sätt att tänka gränsöverskridande lyfte gruvetableringsmöjligheterna till en ny nivå. Det återstod endast en hel del att åter tänka igenom och att bygga upp ett samarbete mellan de centrala aktörerna i regionen, det vill säga Kolari och Pajala kommuner.

2.2. Kommunernas engagemang i situationen

Befolkningen i såväl Kolari som Pajala har under de senaste femtio åren minskat kraftigt som en följd av avflyttningen. För Pajalas del har förändringen varit enorm: från 1950-talets ca. 16.000 invånare är området idag en kommun med något dryga 6000 invånare. Befolkningsprognoserna visar för Pajalas del väldigt dystra siffror. Kolaris befolkning å sin sida har minskat från ca. 6000 till dagens under 4000 invånare. För Kolaris del verkar invånarantalet stagnerat på ca. 4000 personer även i prognoserna för framtiden.

Turismen har i Kolari utvecklats till en framgångsrik näring, särskilt i Ylläs-området och därmed på ett avgörande sätt påverkat befolkningsprognoserna. Även nyetablerad småföretagsamhet i riklig mängd har tillförts området.

De båda kommunerna har varit ytterst motiverade inför de möjligheter en ny näring, det vill säga gruvverksamhet, för med sig. I Pajala synes den här möjligheten att vara den näst intill enda räddningen för kommunen i framtiden.

Meänmaa - Kolari-Pajala

www.meänmaa.eu

I de båda kommunerna finns en medvetenhet om, att ett samarbete kommunerna emellan på ett avgörande sätt kan främja gruvetableringen.

Av den anledningen samlades kommunernas politiker och beslutade om ett gemensamt organ, Meänmaas styrelse den 3 mars 2008. En grupp om sex personer, representanter för de båda kommunstyrelserna, ansågs utgöra en fungerande och effektiv lösning. Ordförandeskapet skulle årsvis växla mellan kommunstyrelsens ordförande i Pajala respektive Kolari. Till den första ordföranden utsågs Bengt Niska, kommunstyrelsens ordförande i Pajala.

Övriga ledamöter av Meänmaas styrelse var Birger Lahti och Lennart Ojanlatva från Pajala samt som vice ordförande Pekka Vaattovaara, kommunstyrelsens ordförande i Kolari och ledamöter från Kolari var Esa Nordberg och Reijo Puranen.

Planeringen av ett gemensamt Interreg-projekt var redan långt gången. Projektförberedelser hade gjorts av bl.a Kolaris näringslivsansvarige Tapio Niityranta och Pajala Utvecklings, PUAB:s verkställande direktör Jan-Erik Blomqvist.

Förberedelserna resulterade i en presentation av ett flera miljoner euro stort samarbetsprojekt och ansökan om genomförande av ett sådant projekt inlämnades.

Enligt organisationsskissen i projektansökan, skulle projektets ledning ske på konventionellt sätt genom en utnämnd styrgrupp. Meänmaas styrelse skulle utgöra ett samarbetsorgan för kommunstyrelserna, liksom parlamentet skulle utgöra de båda fullmäktigeförsamlingarnas samarbetsorgan. Där skulle kommunernas samarbete utvecklas på den politiska nivån, å ena sidan visionerna och å andra sidan genom att föra upp konkreta samarbetsprojekt för beslut i de båda kommunerna. I praktiken blev det dock så, att Meänmaas styrelse började agera också som projektets styrgrupp och styrde hela projektet.

3. Uppstart av projektet

Projektansökan lämnades in före den 31 mars 2008 och beslut om projektets godkännande kom den 8 den september 2008. Finansiärerna godkände inte projektansökan i inlämnat skick, utan tillförde den väsentliga ändringar. För det första delades projektet upp i två faser. Under den första fasen skulle fokus ligga på en grundanalys av situationen i regionen samt framtagande av åtgärdsförslag för den andra fasen, vars genomförande kunde ansökas om i slutet av år 2009.

Det är också väsentligt för hela projektets uppstart och genomförande, att den ursprungliga ansökan från kommunerna inte godkändes i det skick den inlämnats. De som hade att ta ställning till finansieringen, gjorde

Meänmaa - Kolari-Pajala

www.meänmaa.eu

väsentliga ändringar i och med att projektet delades i två delar, med egna skilda uppgifter. Meänmaas styrelse, som tagit på sig rollen som projektets styrgrupp, tillägnade sig uppenbarligen inte det faktum, att det projekt som finansierades inte var samma projekt, som man enligt ansökan ville genomföra!

Min uppfattning är, att detta faktum kastade en skugga över projektet under hela dess genomförandetid, vilket för sin del på ett synnerligen avgörande sätt kan ha påverkat det faktum, att vi aldrig kom att genomföra den andra fasen.

3.1. Rekrytering av personal

Efter rekryteringsfasen påbörjade personalen sitt arbete den 1 september 2009. för projektet anställdes en projektledare på heltid samt två personer på 50 %:ig arbetstid, en från Kolari och en från Pajala.

Bland ett stort antal sökanden, utsågs Simo Rundgren till projektledare. Han innehade erfarenhet av verksamhet både inom Kolari och Pajala kommuner och både som tjänsteman och som förtroendevald. Under åren 2003-07 var han riksdagsman i den finska riksdagen och var bl.a en av de ledande parlamentarikerna i Nordiska Rådet. Det ansågs att han både hade kunskap om de lokala förhållandena och också ett bra nätverk på riksnivå. Projektadministrationen och utbetalningarna kom Asta Hakso från Kolari kommun att ansvara för. Hon hade en bred och mångsidig erfarenhet av administration av Interreg-projekt.

Från Pajala kommun lyckades man inte rekrytera någon intresserad projektarbetare, och då bestämde man sig för att köpa tjänsten av Pajala Utveckling AB i form av Erik Mellas arbetsinsats som projektkoordinator. Mella är en erfaren aktör med medverkan i olika projekt.

Ett klarare handlingssätt jämfört med denna lösning, skulle ha varit att också personalen från Pajala skulle varit direkt anställd i projektet, vilket var den ursprungliga avsikten, och personen hade på så sätt varit en representant för Meänmaa-projektet i Pajala kommun. PUAB har som ett näringslivsbolag medvetet dragit en "gräns" i förhållande till den kommunala organisationen. Eftersom Meänmaa-projektets Pajala-anställda verkade på PUAB, kunde det försvåra att förankra projektet i Pajala kommun.

På det sättet blev projektet ända från början mer osynligt bland de anställda i Pajala kommun jämfört med Kolari. Där var man i kommunhuset medveten om att projektsekreteraren verkade som Meänmaas administrativa personal, även om hon bara till 50 % arbetade för Meänmaa.

Meänmaa - Kolari-Pajala

www.meänmaa.eu

3.2. Uppstart av verksamheten

Verksamhetsplanen för projektet grundade sig på finansieringsbeslutet. Som mål för projektet hade finansiären definierat följande fem delområden:

- framtida personal- och kompetens
- företags- näringsliv
- regionens attraktionskraft
- infrastrukturen
- kultur och fritid

I projektets finansiering (664 764 €) betonades andelen köpta tjänster, som var i storleksordningen 226 000 €. det vill säga 34 % av projektets totala kostnader. Projektledarens strävan var, att så fort som möjligt få till stånd ett brett sakkunnigarbete rörande helheten. Det arbetet skulle letts av en konsultfirma vald genom anbudsförfarande. Det material som arbetet resulterat i skulle behandlas i gemensamma arbetsgrupper bestående av kommunala aktörer.

Ledningen i Meänmaas styrelse hade en annan syn på saken.

Därför kom sakkunnigutredningarna igång först under våren 2009, då även en ny styrgrupp hade utformats. Styrgruppen tog sig an styrningen av projektet på det sättet, att verksamhets- och ekonomibeslut i projektet togs av styrgruppen. Återstående roll för Meänmaas styrelse var tydligt, att dra upp de politiska riktlinjerna.

4. Projektets förvaltning

Meänmaas styrelse verkade således till en början som styrgrupp för Meänmaa-projektet. Kolari kommun innehade värdskapet för projektet. Praxis för Kolari kommun har varit att i styrgrupperna för projektet verkar såväl tjänstemän som förtroendevalda och också för projektet viktiga intressegrupper. Pajalas praxis däremot är att tjänstemän och förtroendevalda inte ingår i samma beslutande grupper. Som ett resultat av en anmärkningsvärt lång process, enades om att följa förvaltningskulturen i Pajala och en styrgrupp med enbart kommunala tjänstemän bildades. Gruppens konstituerande sammanträde hölls den 6 april 2009.

Enligt den nya förvaltningslösningen hade ordförande och vice ordförande i Meänmaas styrelse möjlighet att närvara på styrgruppens sammanträden. Trots det sagda kunde det märkas, att Meänmaas styrelse började "glida ifrån" projektet. Endast vice ordföranden försökte kontinuerligt att delta i styrgruppens sammanträden. Meänmaas styrelse har inte kallats att sammanträda sedan den 17 september 2009.

Om skillnaderna i kommunernas förvaltningskultur vittnar beslutsfattandet i styrgruppen. Projektet hade en godkänd verksamhetsplan. Enligt den verksamhetsplanen skulle det

Meänmaa - Kolari-Pajala

www.meänmaa.eu

varit flexibelt av styrgruppen att ta konkreta beslut angående genomförande och ekonomi. Våldigt ofta var det dock så, att styrgruppens Pajala-tjänstemän föreslog ytterligare handläggningstid för en fråga. Detta för att hinna få till stånd en genomgång av frågan med den politiska ledningen i Pajala. Erfarenheten i styrgruppen var således den, att gruppen inte innehade fullt mandat att sköta projektets förvaltning.

Från projektets sida inleddes förberedelsearbetet för ansökan om fas två under sommaren 2009. Redan i augusti fick man dock en kalldusch, då allt tydde på, att den politiska ledningen i Pajala dragit in sitt stöd för projektets fortsättning. I de diskussioner som fördes, framkom framförallt från Pajala, att man inte var helt nöjd med projektet. Projektledaren framförde då, att han för sin del var beredd att lämna projektarbetet, såvida missnöjet berodde på honom eller övriga projektarbetares agerande. Det viktigaste var ju, att fas två av projektet, som hela den första fasen arbetat för, kunde genomföras. Detta synsätt fick dock ingen bekräftelse.

Det slutliga beslutet om en fortsättning av Meänmaa-projektet togs den 28 september 2009, då kommunstyrelsens arbetsutskott i Pajala kommun skrev ner följande beslut:

”Kommunernas arbete på både politisk och på tjänstemanna nivå fortgår för de gemensamma målen i anslutning till den kommande gruvdriften i Meänmaa. Vad gäller interreg-projektet Meänmaa, med hänsyn taget till alla ekonomiska utmaningar, så medges ej att Pajala kommun prioriterar projektet.”

Kolari kommun hade i sina diskussioner gett uttryck för sin beredskap för att fortsätta projektet, men i praktiken tog Meänmaa-projektet slut i och med Pajalas beslut. I projektet pågick dock flera utredningar och åtgärder, som också beslutades genomföras. Styrgruppen kunde efter diskussion besluta, att en fortsättning på projektet skulle ansökas om till och med den 28 februari 2010, så att samtliga beställda utredningar kunde slutföras och ingå som åtgärder i projektet.

5. Genomförande av aktiviteter i projektet

Under våren 2009 arrangerade projektet aktivt sammankomster där Finlands och Sveriges väg- och järnvägsmyndigheter gemensamt kunde utforma en uppfattning om regionens infralösningar. Kommunernas representanter har varit aktiva och strävat efter att påverka beslutsfattare på riksnivå för att kunna genomföra infrastrukturplanerna. Projektledaren lyckades informera det gemensamma mötet för den förberedande arbetsgruppen för Finlands och Sveriges regeringar i Villmanstrand om, att regeringarna i sina yttranden måtte inkludera Tornedalen och särskilt transporterna av malm- och trävaror i regionen. På arbetsseminariet den 21 januari 2010 lyfte statssekreterare Volanen på ett imponerande sätt fram Meänmaa-projektets förtjänster i dessa frågor.

Meänmaa - Kolari-Pajala

www.meänmaa.eu

Vid tidpunkten för författandet av denna slutrapport, har ett föravtal skrivits mellan gruvbolaget och svenska Banverket om byggnation av järnväg från Äkäsjokisuu till Kaunisvaara. Sedan lång tid har detta setts som en av kärnfrågorna för att hela projektet ska kunna lyckas. Finska Trafikverket har för sin del påbörjat ett planarbete för järnvägen Kolari - Äkäsjokisuu samt en förstudie för upprustning av Rautuvaara-banan.

Under våren 2009 arrangerade projektet ett stort antal olika tillställningar där tjänstemän från Kolari och Pajala kommuner fick lära känna varandra. Ursprungssituationen speglas av att de flesta tjänste- och myndighetsutövare träffade sina kolleger i den andra kommunen för allra första gången under sin yrkeskarriär. Totalt har i de av projektet arrangerade evenemangen deltagit 704 män och 479 kvinnor, det vill säga sammanlagt 1183 personer. Då det är fråga om ett gruvprojekt som ofta uppfattas som mansdominerat, är det förståeligt, att fler män än kvinnor deltagit i arrangemangen. (För samtliga sammankomster projektet arrangerat finns exakta uppgifter och namnlistor över deltagarna.)

Projektet har också tagit direktkontakt med kommuninvånarna. I detta syfte etablerades i samarbete med tidningarna Luoteis-Lappi och Tornedalsbladet en gemensam informationskanal – Meän Aviisi. Tidningen distribuerades till samtliga hushåll i Kolari och Pajala kommuner och vissa utgåvor även till Ylläs turistcentrum. Genom tidningen förmedlades information om projektet och om arrangemang i regionen samt om personer till varje hushåll. (Bilaga 4 – samtliga nummer av Meän Aviisi)

För att lyckas att producera material för kommande beslut och åtgärder i kommunerna, genomfördes sakkunnigutredningar i projektet.

Dessa var:

- socioekonomisk utredning om effekterna av Pajala-Kolari gruvprojekt för Kolari och Pajala kommuner; Ruralia-institutet/Juhani Laasanen; ÅF-consult/Stellan Lundberg
- bostadsbehovsutredningar; Pöyry Oy/Markku Nissi; ÅF-consult/Stellan Lundberg
- attraktionskraftsutredningar; FCG Oy/Minna Kurttila; Kairos Future/ Hans Bandhold, Sofia Johnsson
- Kolaris servicekartläggning; Kolari arbets- och näringslivskontor/Mika Palovaara
- förstudie om kommunernas gemensamma avloppsreningsverk; WSP Sverige AB
- kulturutredning i Kolari och Pajala; Riikka Jokiahho; Regina Veräjä

(Utredningarna i Bilaga 5.)

Meänmaa - Kolari-Pajala

www.meänmaa.eu

6. Åtgärdsförslag till kommunerna

Den väsentliga uppgiften för fas 1 i Meänmaa-projektet var att arbeta fram en verksamhetsplan, som skulle genomföras under den andra fasen (Fas II). Då vi sedan våren 2009 och slutligen från augusti 2009 kunnat se, att det i kommunerna inte finns en samsyn om genomförande av den andra fasen, har det på sätt och vis slagit undan benen för projektet. Varför och hur ska man arbeta fram en verksamhetsplan för ett projekt, som inte ens har för avsikt att genomföras i samarbete kommunerna emellan?

Oavsett detta, har projektet sökt att slutföra sin uppgift så väl det under dessa förhållanden och i denna atmosfär varit möjligt.

Jag har kommit fram till, att jag presenterar några åtgärdsförslag, som kommunerna var för sig eller gemensamt kan genomföra på det sätt de finner bäst.

6.1. Ett målmedvetet agerande på alla nivåer för gruvetableringens genomförande

Kommunen har att ta fram en plan och bygga upp samarbetsnätverk för att uppnå ett samarbete på alla nivåer, från de lokala människorna till de högsta beslutsnivåerna, för att kunna agera i samarbete med samtliga aktörer för genomförande av gruvprojekten och av bl a till dem anslutande infrastrukturprojekt. Det är fråga om till den grad betydande investeringar, att detta arbete (som naturligtvis redan pågått under lång tid) måste slutföras planmässigt.

6.2. En serviceminded och aktiv kommunstrategi

Den väsentliga delen av strategin är, att under nuvarande omständigheter skapa en helhetsbedömning av hur den framtida gruvverksamheten kommer att påverka verksamheten inom den kommunala organisationen. Hela det kommunala verksamhetsfältet måste bli medvetet om att regionen står inför en framgångsmöjlighet. Att ta tillvara denna möjlighet på det sättet, att det genererar så mycket som möjligt av såväl materiellt som mentalt välbefinnande i alla kommunmedborgares liv, är en viktig uppgift som inte kommer att lyckas utan en målmedvetenhet hos hela den kommunala organisationen. (I princip innehåller detta moment allt i det följande.)

Meänmaa - Kolari-Pajala

www.meänmaa.eu

6.3. Ett informationspaket om Pajala-Kolari gruvprojekt tas fram,

och redan i det här skedet marknadsförs kommunen aktivt som en möjlig framtida gruvort.

- a) **Ett informationspaket om den kommunala servicen tas fram**, och servicen ska vara lättillgänglig för den arbetskraft som vill flytta till kommunen. I paketet inkluderas även en presentation av kultur-, rekreations- och fritidsmöjligheter.
- b) **Inom bostadspolitiken bereds** situationen på det sätt, att den som flyttar in i kommunen erbjuds en just för henne/honom lämplig lösning: hyresbostäder, villaboende/tomter, radhusbostäder, flerfamiljsbostäder. Behoven för såväl permanentboende som för s.k pendlare beaktas. Kommunen har ett aktivt samarbete med fastighetsägarna och gruvbolaget samt med potentiella underentreprenörer. För delar av nybyggda bostäder skrivs långtidskontrakt med gruvbolaget/ underentreprenörer. Behov och möjligheter av motsvarande avtal för turist- och övriga näringar utreds.

Förhandlingar förs med allmännyttiga byggföretag angående möjligheter att få till stånd bostadsproduktion med offentligt stöd. Därtill söker kommunen samarbetspartnerskap med s.k. regionala byggherrar.

I direkt anslutning till besluten om gruvetablering påbörjas en provmarknadsföring bland de potentiella inflyttarna till kommunen.

För gruvledningen reserveras lockande områden för bostadsbyggande i närheten av älvar eller övriga vattendrag.

Den s.k förvaltningsbyråkratin i bostadsfrågor skall minimeras. Detta för att öka flexibilitet, enkelhet och snabbhet. En modell med "en lucka" måste byggas upp för att den till kommunen inflyttande ska få all väsentlig information på ett ställe, vid ett besök. Detta görs i nära samarbete med arbets- och näringslivsmyndigheterna.

Önskemål från dem till regionen inflyttande tas tillvara på det sättet, att bostäder/tomter erbjuds just där det största intresset för den inflyttande finns. (Servicen, naturen, trivseln.) Om behov av det uppkommer, ska kommunen för obebyggda tomter rekommendera byggnation.

- c) **Genomföra en boendemarknadsföringskampanj**, som ska försöka locka tomtköpare och husbyggare till regionen.
- d) **Förbättring av tillgängligheten**. Effektivt agerande krävs för att de planerade järnvägsförbindelserna till gruvområdena förverkligas.

Kommunen måste fortlöpande arbeta för att resandet till kommunen och även resandet inom kommunen underlättas. I samarbete med övriga aktörer inom regionen måste utvecklingen av flyg- och tågtrafiken ytterligare främjas. Särskilt

Meänmaa - Kolari-Pajala

www.meänmaa.eu

vid byggande av järnväg, ska även behov från turism och skogsindustri beaktas. Också nya tågturer ska främjas t.ex på sträckan Oulu-Kolari samt när gruvverksamheten etablerats, också arbetsturer t. ex på sträckan Torneå-Kolari. Även bussturer måste utökas.

Vid utvecklingen av det lokala vägnätet, måste kommunmedborgarnas förflyttningar till gruvorna och turismarbetsplatserna beaktas.

- e) **Utveckling av utbildningsservicen.** Kommunen måste se till att kvalitativ grundskoleservice kan tillhandahållas. Utvecklingen av gymnasieutbildningen måste beaktas kontinuerligt. Tillsammans med övriga utbildningsanordnare måste beaktas att övrig andragsutbildning och eventuell högskoleutbildning samt distansutbildning i kommunen är kvalitativ och omfattande. Kvalitativ utbildning i bostadsregionen är en av de centrala faktorerna då familjer överväger att flytta till orten. En speciell utmaning är att i tid etablera gruvanknuten utbildning på orten.
- f) **Byggande av ett gemensamt avloppsreningsverk.** Planeringsarbetet fortsätter genom ett eventuellt gemensamt interreg-projekt som genomförs enligt riktlinjerna i förstudien.
- g) **Ett informationspaket tas fram,** och vilket innehåller all nödvändig information för företagare, anställda och myndigheter om gränsöverskridande verksamhet. Framför allt frågor om beskattning och de sociala förmånerna beaktas.
- h) **Tillsammans med den privata sektorn utvecklas företagshälsovården** på sätt att den också kan svara upp mot gruvverksamhetens behov
- i) **Lämpliga områden reserveras för industriområden,** för ny företagsverksamhet nära anknuten till gruvverksamhet samt agerar man aktivt för att skapa sådana företag på orten samt för att locka dylika till kommunen.
- j) **Nya broar byggs genom kulturen**
- k) **Kommunen inleder ett / flera projekt,** där ovannämnda åtgärder genomförs.

7. Iakttagelser

Det synes mig, att arbetssätten mellan Kolari och Pajala kommuner i förvaltning och genomförande av den här typen av projekt skiljer sig markant. Av den anledningen började problem i samarbetet mellan Meänmaa-styrelsen och styrgruppen väldigt tidigt att uppdagas.

I verksamhetskulturen i Pajala betonades den politiska ledarens styrning. I Pajalas system har alla klart för sig, även samarbetspartners, vem som representerar kommunens åsikt i frågorna. För samarbetets skull är det viktigt, att det också är helt klart i Kolari, vilket kommunalt organ och vem som representerar kommunen och kommunens åsikt i samarbetsfrågor.

I Kolari utgick man ifrån, att tjänstemännen äger mandat att välja verksamhetsmetod för verksamhetsplanens genomförande. Den politiska ledningens roll är att följa upp om verksamheten genomförs enligt planen. Den största skillnaden kommunerna emellan var således sättet att leda.

I Kolaris system betonas kommunchefens mer självständiga roll, som beror på den annorlunda ställning han som tjänsteman innehar. Av en tjänsteman förutsätts att han/hon på eget initiativ för upp de frågor på dagordningen, som han/hon anser viktiga och som han/hon också bereder.

I verksamheten i Meänmaas styrelse utgick man ifrån, att endast de frågor, som styrelsens ledning så önskade, togs upp på agendan. För projektledaren återstod i praktiken, att som föredragande endast nedteckna det som styrelsens ledning tidigare informerat om.

Det här sättet att arbeta har inte kunnat undgå att påverka genomförandet av verksamhetsplanen. Ett sådant här sätt att leda projektet var också klart negativt gentemot projektets atmosfär.

Huruvida det berodde på skillnaderna i förvaltningskulturen, men projektets ledare erfor att han inte på eget initiativ kunde bereda och presentera frågor för projektförvaltningen. Däremot krävdes, också för frågor som skulle tas upp till diskussion, ett godkännande av den politiska ledningen i förväg.

I ett politiskt samarbete är det nödvändigt att respektera båda parter jämbördighet. Det är därtill viktigt att notera, att båda parter genom sina egna val utser sina egna representanter att genomföra samarbetet. I Kolari var det kommunalval hösten 2008 och det medförde förändringar också i Meänmaas styrelse. Accepterandet av förändringarna var inte smärtfritt och det skapade en del oklarhet om hur Kolari såg på samarbetsfrågorna.

Handlingssättet i styrgruppen formades från början (med början den 6 april) i mycket god samarbetsanda. Bland annat leddes sammanträdena växelvis av respektive kommunchef.

Meänmaa - Kolari-Pajala

www.meänmaa.eu

Den enda svårigheten var skillnaderna i mandaten för beslutsfattande. I fortsättningen är det en fördel att, redan innan samarbetet inleds, vara medveten om skillnaderna i kommunernas förvaltnings- och beslutskultur.

Meänmaa-samarbetet kräver egna regler eller en form av grundlag där arbetssätt och önskemål från de båda kommunerna kan beaktas.

Projektet fick i inledningsivern namnet "Meänmaa"-projektet. Namnet kändes naturligt då det på visionsnivå förenade ett sedan gammalt gemensamt område, som riksgränsen mellan Sverige och Ryssland slog sönder år 1809. Namnet Meänmaa förorsakade också missuppfattningar, eftersom det Meänmaa som framför allt Bengt Pohjanen marknadsför, består av hela meänkieli-området i Tornedalen. Det var viktigt, att ända från början alltid komma ihåg att förklara, att vårt Meänmaa är endast Kolari-Pajala –regionen.

Ett annat problem med Meänmaa-begreppet är, att termen är på meänkieli, det vill säga det ligger väldigt nära finskan. Den enbart svensktalande befolkningen i Pajala kunde uppleva begreppet och därmed också projektet främmande. Det har också kommit till min kännedom, att den uppfattningen hade man också i Stockholm. Då Finlands banförvaltningsmyndigheter föreslog att hela järnvägsprojektet skulle kallas Meänmaa-järnvägsprojekt, hade deras svenska kollegor låtit förstå, att de inte tändes av idén.

I vårt projekt betonades från första början, att det inte är ett meänkieli-projekt. Vi försökte konsekvent att respektera alla människor som likvärdiga, oavsett vilket av de tre språken vederbörande talade. Trots det, är det möjligt, att de enbart svensktalande upplevde det svårare att verka i projektet. Obestridligt är, att de meänkielitalandes ställning var starkast, då de kunde agera som broar mellan de enbart finsk- eller svensktalande, eftersom de behärskade samtliga tre språk i tillräcklig omfattning.

Med tanke på framtiden, finns all anledning att se allvarligt på attitydfrågorna. Genom att ihärdigt arbeta, framför allt med ungdomarna, kan vi bygga en äkta gemensam framtid för Kolari-Pajala regionen; i Meänmaa. Särskilt träffarna mellan gymnasieeleverna har varit uppmuntrande exempel på detta. Det avgörande är, om kommunernas aktörer har resurser att fortsätta ett långsiktigt arbete vecka efter vecka, månad efter månad och år efter år. Huruvida verksamhet såsom det, som bedrivits i projektet, kommer att fortsätta, avgörs av viljan hos kommunerna. Även osagt är det klart, att det förutsätter såväl motivation som resurser, som uttryckligen riktas på det arbetet.

Enligt min mening har Meänmaa-projektet på många plan fungerat på ett ypperligt sätt.

För det första har det lyckats främja en för regionen viktig gemensam fråga: gruvetableringen i Meänmaa.

För det andra har det under svåra förhållanden klarat av att genomföra grundutredningar om situationen i kommunerna i deras förberedelser inför gruvetableringen.

Meänmaa - Kolari-Pajala

www.meänmaa.eu

För det tredje har det med utredningarna som utgångspunkt, formats en klar bild av vad kommunerna har att göra, för att på bästa sätt ta tillvara den mesta nyttan av den stundande situationen i Meänmaa-regionen.

För det fjärde har projektet lyft fram frågor, som särskilt måste uppmärksammas då samarbetet fortsätter.

För det femte har Meänmaa – Kolari-Pajala –regionen genom media lyfts fram och blivit känt bland en stor allmänhet såväl i Finland som i Sverige, på ett sätt vi aldrig tidigare skådat.

Jag tror, att bland kommunernas framtida projektansökningar, kommer även Interregprojekt att ingå.

Meänmaa - Kolari-Pajala

www.meänmaa.eu